

Konkurences padome

Biežāk uzdotie jautājumi

Publicēts: 14.02.2023.

Konkurences padome ir apkopojusi lauksaimniecības un pārtikas preču piegādes ķēdes dalībnieku biežāk uzdotos jautājumus Negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma likuma kontekstā un zemāk tiek sniegtas atbildes.

Kā noteikt, vai mans uzņēmums klasificējas kā mazumtirgotājs ar būtisku ietekmi nepārtikas preču tirdzniecībā?

Pamata elementi būtiskas ietekmes konstatēšanā ir iepirkuma vara un piegādātāju atkarība, kas ir vērtējami ciešā saistībā viens ar otru. Piem., ja piegādātājs lielāko daļu savas produkcijas pārdod mazumtirgotājam, kā arī, ja mazumtirgotājam, kurš šīs preces iepērk, ir vienpusēja vara piemērot un uzspiest piegādātājam netaisnīgus un nepamatotus nosacījumus, tad ir pamats uzskatīt, ka piegādātājs ir atkarīgs no mazumtirgotājs un mazumtirgotājam ir būtiska ietekme nepārtikas preču tirdzniecībā.

Kas ir pārtika?

EK Regulas Nr.179/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu-<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002R0178&from=LV>,

2.pants nosaka: "Pārtika ir jebkura apstrādāta, daļēji apstrādāta vai neapstrādāta viela vai produkts, kas paredzēts cilvēkiem uzturam vai ko saprātīgi paredzamos apstākļos cilvēki varētu lietot uzturā." Pie pārtikas pieder dzērieni, košļājamās gumijas un jebkura viela, tostarp ūdens, kas apzināti pievienota pārtikai ražošanas, sagatavošanas vai apstrādes laikā.

Pie pārtikas nepieder: dzīvnieku barība; dzīvi dzīvnieki, ja vien nav sagatavoti laišanai tirgū patēriņam cilvēka uzturā; augi pirms novākšanas (sēklas, dīgsti u.tml.); zāles Padomes Direktīvas 65/65/EEK un Padomes Direktīvas 92/73/EEK nozīmē; kosmētiskie līdzekļi Padomes Direktīvas 89/622/EEK nozīmē; tabaka un tabakas izstrādājumi Padomes Direktīvas 89/622/EEK nozīmē; narkotiskās vai psihotropās vielas ANO 1961.gada Vienotās Konvencijas par narkotiskajām vielām un ANO 1971.gada Konvencijas par psihotropām vielām nozīmē.

Kas ir jauna prece?

oriģināla prece, kas līdz šim tirgū nav bijusi pieejama un patērētājiem nav zināma;

prece, kas ir bijusi pieejama tirgū, bet kuras izplatīšanā patērētājiem piegādātājs nav izmantojis konkrētā tirdzniecības uzņēmuma pakalpojumus;

prece, kuras tirgošanas periods konkrētajā tirdzniecības uzņēmumā nepārsniedz sešus mēnešus no pirmreizējās tirdzniecības uzsākšanas.

Par jaunu un nezināmu nevar uzskatīt:

sezonālu preci;

preci, kuras ražošana un/vai realizācija konkrētam mazumtirdzniecības uzņēmumam bijusi pārtraukta uz laika periodu līdz gadam;

ražotāja vai piegādātāja piedāvātās esošās preces paveidu (*dizaina, svāra izmaiņas, piedevu variācijas u.tml.*).

Vai pircējam ir atļauts piemērot gan mēneša, gan kvartāla pieauguma atlaides?

Likuma ietvaros ir atļautas gan akciju atlaides, gan apjoma atlaides, tomēr arī šīs atlaides nedrīkst tikt piemērotas par vienu un to pašu preču apjomu divreiz.

Vai Likums atļauj preču pārcenošanu, piemērojot kreditrēķinu?

Jebkura preču piegādes cenas pazemināšana (pārcenošana) (*sakarā ar derīguma termiņa beigām, noieta trūkumu u.tml.*), nokārtojot to ar kreditrēķina palīdzību, var tikt uzskatīta un vērtēta kā nepamatotas atlaides piemērošana (NTPAL 5.panta pirmās daļas 16.punkts). KP vērtēs apstākļus, saistībā ar kuriem cenas pazemināšana nokārtota ar kreditrēķina palīdzību – kādi ir iemesli cenas samazināšanai, vai ir tikušas piemērotas atlaides, kuras Likums aizliedz.

Vai pircējam atļauts saņemt preces no lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātāja ar nulles cenu (nulles pavadzīmes)?

Likuma 5.panta pirmās daļas 16.punkta mērķis ir nepieļaut nepamatotas atlaides piemērošanu. Nešķiet loģiska regulāra preču pieņemšana par 0,00 vai 0,01 EUR, ja mazumtirdzniecības veikalu plauktos mazumtirgotājs to paredzējis tirgot kā regulāro preci. Citi gadījumi, kuros šāda cena 0 var tikt piemērota, ir testeru produktiem, degustāciju produktiem, kā arī izņēmumu gadījumos, kuri vērtējami individuāli.

Vai preču atdošana atpakaļ no mazumtirgotāju apvienības (kooperācijas) biedra veikala uz mazumtirdzniecības apvienības centrālo noliktavu ir aizliegta?

Mazumtirgotājs likuma izpratnē ir ne tikai individuāls saimnieciskās darbības veicējs, bet arī saimnieciskās darbības veicēju apvienība. Piemēram, mazumtirgotāju kooperācijas/apvienības, kas apvienojušās ar mērķi veikt centralizētu iepirkumu, vai franšīzes modeļa uzņēmumi, kas slēdz līgumus par vienotu iepirkumu visiem veikaliem, tādējādi iegūstot zemāku cenas piedāvājumu. Mazumtirgotāju apvienība attiecībā pret apvienības biedriem netiek uzskatīta par piegādātāju Likuma izpratnē. Līdz ar to Likuma normu ievērošanas pienākums gulstas uz mazumtirgotāju apvienībām, kas savu biedru vārdā vienojas ar piegādātājiem par sadarbības nosacījumiem.

Ņemot vērā, ka mazumtirgotāju apvienība Likuma kontekstā tiek vērtēta kā vienots kopums, tad preču atgriešana no veikaliem uz centrālo noliktavu nav aizliegta. Tajā pašā laikā atgādinām, ka preču atpakaļ atdošana piegādātājam, pamatojoties uz Likuma 6.panta 4.punktu, izņemot Likuma normā atrunātos izņēmumus, ir aizliegta neatkarīgi no tā, vai preču atpakaļ atdošana tiek veikta no konkrētā mazumtirdzniecības apvienības biedru veikala vai centrālās noliktavas.

No cik dienām norēķinu termiņš tiek uzskatīts par netaisnīgu un nepamatotu?

Preces	Derīguma termiņš, dienas	Piegādes biežums, reizes nedēļā	Taisnīgs termiņš, dienas
Lauksaimniecības un pārtikas preces, kas ir ātrbojīgas	≤30	-	≤30
Svaigi dārzeņi, ogas	-	≤3	≤20
Lauksaimniecības un pārtikas preces, nepārtikas preces, kas nav ātrbojīgas	>30	-	≤60 vai preces vidējais aprites termiņš veikalā + 10 dienas

Kā tiek aprēķināts preču vidējais aprites termiņš?

Preces aprites termiņš ir laika periods no dienas, kad veikta preces piegāde uz veikalu, līdz preces nopirkšanas dienai veikalā. Ievērojot to, ka katrā reizē šis periods var atšķirties, ir pamatoti izmantot vidējo aprites termiņu.

Vai gadījumos, kad mazumtirgotājs izmanto piegādes ķēdes finansēšanas platformu (*projekta finansētājiem*) pakalpojumus norēķiniem ar piegādātājiem var paredzēt garākus norēķinu termiņus ar projekta finansētājiem kā noteikts NTPAL?

NTPAL regulē attiecības starp lauksaimniecības un pārtikas preču ražotājiem/piegādātāju un pircējiem, tostarp nosaka norēķinu termiņus, kādos pircējam ir jānorēķinās par preču iegādi ar to piegādātājiem. Līdz ar to, ja vien norēķinu termiņi ar piegādātājiem atbilst līguma noteikumiem, kas ir saskaņā NTPAL noteikto, tad pircējs var paredzēt garākus norēķinu termiņus ar projekta finansētājiem.

Vai mazumtirgotājs drīkst piemērot atšķirīgas sankcijas akcijas precēm nekā tās ir regulārajām precēm?

Sankcijas, kas tiek piemērotas atšķirīgi atkarībā no preces realizēšanas veida (*akcijas un ārpus akcijas preces*) ir uzskatāmas par nepamatotām un netaisnīgām, jo sankciju noteikšanas noteikumiem jābūt vienlīdzīgiem attiecībā uz līguma noteikumi pārkāpumiem abos gadījumos – gan tad, ja tie attiecas uz akcijas precēm, gan arī tad, ja tie attiecas uz precēm, kuras paredzēts realizēt ārpus akcijas. [Sīkāk skatīt šeit.](#)

Kas ir taisnīgas un pamatotas sankcijas?

Konkrētās tiesību normas kontekstā par vispārēju principu ir atzīstams, ka sankcijām, kuras paredz vai piemēro pircējs, ir jābūt taisnīgām un samērīgām kā ar konkrēto darījuma (*atsevišķu tā noteikumu*) pārkāpumu, tā ar paredzamajiem zaudējumiem vai kaitējumu. Sankcijām ir jābūt atbilstošām godīgai darījumu praksei un labas ticības principam. Pircējs tās nedrīkst izmantot, lai iedzīvotos uz lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātāju rēķina, t.i., sankcijas nedrīkst kalpot pircējam kā paredzami regulāri ienākumi. Civillikuma 1716. panta trešā daļa nosaka, ka līgumsods par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu īstā laikā (*termiņā*) var tikt noteikts pieaugošs, taču kopumā ne vairāk par 10 % no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra. Taču augstākā apmēra ierobežojums visos gadījumos nevar tikt atzīts par samērīgu un atbilstošu.

Vai lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātājs drīkst maksāt par preču izvietojumu pamatplauktos?

Maksa par izvietojumu pamata plauktos ir aizliegta. Atļauta ir tikai maksa par izvietojumu papildu plauktos.

Vai likums pieļauj lauksaimniecības un pārtikas preču piegādātājam maksāt pircējam par preču papildu izkārtojumu, gadījumā, ja šīs pašas preces vienlaicīgi ir izkārtotas pamata plauktos?

Likuma norma (5.panta pirmās daļas 2.punkta c apakšpunkts) pieļauj iespēju saņemt maksu par papildu izvietojuma vietām (*paletes, grozi, stendi u.c.*) neatkarīgi no preču sortimenta, kas atrodas papildu izvietojuma vietās. Tās var būt gan preces, kas atrodas tā paša veikala pamata plauktos, gan arī preces, kas atrodas tikai šajos papildu plauktos.